

Nr 40.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner angående skatt på s. k. kolorerad veckopress.

I de vid riksdagens början väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 26 av herrar *Gustaf Elofsson* och *Karl Persson* samt II: 25 av herr *Johnsson* i Skoglösa m. fl. har hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning angående införande av skatt på s. k. kolorerad veckopress samt att förslag därom förelägges redan innevarande års riksdag».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framställda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen I: 26.

Frågan om beskattning av vissa tryckalster har tidigare varit föremål för uppmärksamhet.

I en inom finansdepartementet upprättad, den 14 maj 1941 dagtecknad promemoria framlades förslag om införande av en pappersaccis vilken skulle träffa papper till tidningar och tidskrifter. Denna pappersaccis avsågs skola utgöra ett komplement till den allmänna omsättningsskatten, vilken av tekniska skäl icke ansågs böra omfatta tidningar och tidskrifter. Det i promemorian framlagda förslaget, vilket föranletts av en skrivelse (nr 79) från 1940 års *urtima riksdag*, blev av olika skäl icke genomfört.

Även vid flera följande riksdagar var frågan om införande av beskattning av vissa tryckalster föremål för riksdagens prövning i anledning av i ämnet väckta motioner.

Sålunda hemställdes i två vid 1942 års riksdag väckta likalydande motioner I: 70 och II: 145, »att riksdagen må besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av frågan om skatt på illustrerade och kolorerade veckotidningar samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda». Vidare hemställdes i motionen II: 68 vid samma års riksdag, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att förslag om beskattning av vissa tidskrifter skyndsammast förelägges riksdagen». I motionerna I: 70 och II: 145 anfördes bland annat, att endast de illustrerade och kolorerade veckotidningarna borde ifrågakomma vid den åsyftade beskattningen. Därvid avsågo motionärerna främst tidskrifter för nöjes- och förströelseläsning. Ehuru flera av dessa till sitt innehåll stode

på ett högt plan, funnes å andra sidan många med underhålligt innehåll. Kunde en beskattning av dessa underhålliga alster i någon mån minska deras upplagor, vore detta enbart en vinst ur moralisk synpunkt. Skatten syntes lämpligen böra erläggas av förläggarna månads- eller kvartalsvis i efterskott.

I motionen II: 68 framhölls att den hejdlösa konsumtionen av veckotidskrifter vore ett minst lika viktigt moment som filmen i den andliga förflackning, som alltmer börjat anses som en allvarlig fara för vårt folks andliga utveckling. Ur denna synpunkt vore den inskränkning i tidskriftsläsandet, som en beskattning med åtföljande prishöjning skulle kunna medföra, endast av godo. Enligt motionärernas mening borde i förvärvssyfte utgiven tidskrift, som riktade sig till allmänheten och vars innehåll helt eller delvis avsåge att bereda läsaren förströelse, i princip beläggas med skatt. Från skatteplikt borde undantagas tidskrifter, som tillhandahölles gratis eller mot så låg avgift att någon förtjänst uppenbarligen icke kunde uppstå. Vidare borde från skatteplikt undantagas religiösa, vetenskapliga, politiska och sociala tidskrifter samt sådana tidskrifter, som vore att anse såsom föreningsorgan eller facklitteratur i egentlig mening. Då emellertid åtskilliga gränfall måste uppkomma, vore det önskvärt, att bedömandet av frågan om skattskyldigheten kunde överlämnas åt en särskild nämnd med uppgift att avgöra vilka tidskrifter, som skulle beläggas med skatt. Av den genom en tidskriftsskatt inflytande medlen borde en del, förslagsvis hälften, bilda en särskild fond att användas för främjande av ungdomsvård samt vetenskap och forskning.

1942 års bevillningsutskott yttrade i sitt över ovannämnda motioner avgivna betänkande, nr 41, att utskottet i likhet med första särskilda utskottet vid 1940 års urtima riksdag funnit tillräckliga skäl icke föreligga för den medgivna skattefriheten för tidskrifter. Utskottet anförde härefter följande:

»En skatt å tidskrifter torde visserligen icke komma att inbringa några mera betydande intäkter. Då emellertid böcker äro underkastade allmän omsättningsskatt, torde starka skäl få anses tala för att jämväl tidskrifter böra vara underkastade beskattning i en eller annan form. Särskilt gäller detta sådana tidskrifter, som äro avsedda för förströelseläsning. Den av Kungl. Maj:t på hemställan av riksdagen verkställda utredningen synes utvisa, att en beskattning genom pappersaccis av det slag som vid utredningen ifrågasatts möter stora tekniska svårigheter. Uppenbart torde även vara, att vilken beskattningsform som än ifrågakomme beträffande allenast tidskrifter betydande svårigheter skola visa sig vara för handen vid densammas genomförande. Därest, på sätt i motionerna föreslagits, från beskattningen skulle undantagas vissa slag av tidskrifter, komma dessa svårigheter att ytterligare ökas. Skulle däremot beskattningen omfatta såväl tidningar som tidskrifter, bleve de tekniska svårigheterna mindre. Utan att taga närmare ståndpunkt till den föreliggande frågan förutsätter utskottet, att förevarande spörsmål fortfarande kommer att av Kungl. Maj:t ägnas uppmärksamhet.»

I enlighet med utskottets hemställan lämnades ovannämnda motioner av 1942 års riksdag utan åtgärd.

I en vid 1943 års riksdag väckt motion, II: 177, hemställdes, att riksdagen — eventuellt med hänsynstagande till i motionen anförda synpunkter — måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag till förordning angående beskattning av tidningar och tidskrifter.

I motionen framhölls bl. a., att skatten principiellt borde göras generell för alla tidningar och tidskrifter. Ett särskilt av Kungl. Maj:t utsett organ, tidskriftsskattenämnden, skulle såsom enda instans pröva ansökningar om befrielse från skattskyldighet. De organ, som vore nyhetsförmedlande, dagspress eller dylikt, eller som ur religiösa, kulturella, sociala eller fackliga synpunkter ansåges fylla en uppgift eller som dreves utan ekonomiskt vinningssyfte, borde befrias från skattskyldighet. Skattesatsen skulle utgöra 20 procent av varje nummers pris, dock lägst 10 öre. Å prenumerationsexemplar skulle skatten uttagas efter särskild grund.

1943 års bevillningsutskott fann i sitt betänkande nr 24 i anledning av ovannämnda motion, vilket betänkande godkändes av riksdagen, frågan om beskattning av tidningar och tidskrifter icke sedan föregående år ha kommit i förändrat läge och avstyrkte, under åberopande av vad 1942 års bevillningsutskott i sitt betänkande nr 41 anfört, bifall till motionen.

I två vid 1944 års riksdag väckta, likalydande motioner, I: 248 och II: 384, hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att förslag om beskattning av tidskrifter skyndsamt måtte föreläggas riksdagen samt att därvid i motionerna angivna synpunkter måtte vinna beaktande. I motionerna anfördes bl. a., att det ur flera synpunkter vore otillfredsställande, att den skattekölla, som vissa tryckalster kunde bliva, alltjämt vore outnyttjad. En ovillkorlig förutsättning för att en beskattning av tidskrifter skulle kunna genomföras borde emellertid vara, att den i möjligaste mån drabbade alla tidskrifter av likartat innehåll. Om man läte beskattningens omfattning bestämmas av litterära eller etiska synpunkter eller över huvud taget av kvalitets- eller nyttighetssynpunkter och på så sätt sökte åstadkomma en gränsdragning mellan önskvärda och mindre önskvärda alster, hade man på en omväg infört ett statligt förmynderskap över medborgarna, som icke kunde anses förenligt med vårt demokratiska samhällsskick eller med vår grundlagsstadgade tryckfrihet. Såsom ett oeftergivligt villkor för en beskattning av ifrågavarande slag borde vidare uppställas å ena sidan, att skatten så konstruerades att risken för ekonomiska rubbningar i förlagens ekonomi bleve den minsta möjliga, och å andra sidan, att skäligen säkerhet vunnes för att beskattningen gäve avsett ekonomiskt utbyte. Under beaktande därav föreslog motionärerna, att beskattningen skulle omfatta samtliga tidskrifter med upplagor över 20 000 exemplar i den del upp-

lagorna överstege nämnda siffra och att skattesatsen skulle sättas till 10 procent. Därest även tidskrifter med små upplagor bleve beskattade, skulle dessas ekonomi allvarligt belastas. Skatten, som förutsattes skola få övervältras på konsumenterna, borde utgå med viss procent på tidskriftens vid varje beskattningstillfälle gällande försäljningsvärde. Vid gränsdragningen mellan tidskrifter och böcker borde hänsyn tagas bland annat till distributionssättet. I den mån dylika tryckalster distribuerades via tidningsaffärer, tidningskolportörer eller exempelvis svenska pressbyrån, ansåge motionärerna deras karaktär av tidskrift kunna med fullt fog hävdas. För prövning av i samband därmed eller eljest uppkommande frågor borde inrättas ett särskilt av Kungl. Maj:t utsett organ, förslagsvis benämnt tidskriftsskatte-nämnden.

I sitt i anledning av berörda motioner avgivna betänkande nr 10 anförde 1944 års bevillningsutskott bland annat följande:

»Även enligt utskottets mening bör vid införande av en skatt av ifrågasatt slag en gränsdragning mellan skattepliktiga och skattefria tidskrifter efter kvalitetssynpunkter undvikas. Ett bedömande efter sådana synpunkter låter sig icke väl förena med en beskattningsprocedur och kan, såsom av motionärerna framhållits, jämväl möta betänkligheter i andra hänseenden. Utskottet finner fördenskull de i föreliggande motioner skisserade riktlinjerna för en tidskriftsskatt i nu berört avseende ha företrädde framför de tidigare väckta förslagen. Trots detta och ehuru utskottet i likhet med 1942 års bevillningsutskott anser skäl tala för att tidskrifter böra vara underkastade beskattning, eftersom omsättningsskatt utgår för böcker, finner dock utskottet tvivelaktigt, om den av motionärerna nu anvisade lösningen kan läggas till grund för lagstiftning i ämnet.

Det torde sålunda kunna ifrågasättas, huruvida möjlighet förefinnes att införa en beskattning av allenast tidskrifter, medan tidningar däremot lämnas obeskattade. Gränslinjen mellan tidning och tidskrift måste, såvitt utskottet kunnat finna, bliva svår att draga, och tveksamma fall torde icke kunna undvikas. Anses en beskattning av ifrågasatt slag böra genomföras, måste enligt utskottets mening den enda framkomliga vägen vara att låta beskattningen träffa såväl tidningar som tidskrifter. Mot en beskattning av tidningar kunna dock resas så vägande invändningar, att utskottet, i varje fall i nuvarande läge, ej finner skäl förorda en sådan beskattning.»

Utskottet anförde vidare att, då någon framkomlig väg för en tillfredsställande lösning av den föreliggande frågan dittills icke anvisats, utskottet ansåge sig icke kunna förorda bifall till motionerna.

I enlighet med utskottets hemställan lämnades motionerna av 1944 års riksdag utan åtgärd.

Slutligen väcktes vid 1948 års riksdag i anledning av den då framlagda propositionen nr 215 med förslag till förordning om pappersskatt tre motioner i nu ifrågasatt ämne. I de likalydande motionerna I: 183 och II: 298 — vilka voro av i huvudsak samma innehåll som de nu förevarande,

vid 1949 års riksdag väckta motionerna — yrkades att skatt måtte införas på sådana förströelse-tidskrifter, som i dagligt tal kallades kolorerad veckopress. Vidare hemställdes i motionen II: 365, att riksdagen måtte besluta skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag till skatt å sådana vecko-tidskrifter av förströelsekaraktär, som till huvudsakligt syfte hade innehavarens ekonomiska vinning. I sistnämnda motion framhölls, att riksdagen tidigare gjort framställning om skattebeläggning av den kolorerade veckopressen, men att förslaget strandat på svårigheten att draga en gräns mellan sådana alster som borde skattebeläggas och sådana som borde vara fria. Enligt vad i motionen vidare anfördes kunde det ifrågasättas om icke en gräns skulle kunna dragas mellan sådana periodiska tryckalster, som uteslutande avsåge att tillföra sin ägare eller utgivare ekonomisk vinning, och sådana som — även om vinsttanken icke vore utesluten — dock hade till huvudsakligt ändamål att sprida kunskap eller tjäna något allmännyttigt ändamål; kunde en sådan skattebeläggning bidra till att något sanera den frodiga floran vore detta att hälsa med tillfredsställelse.

1948 års bevillningsutskott yttrade i sitt i anledning av propositionen om pappersskatt m. m. avgivna betänkande nr 48 beträffande nyssnämnda tre motioner följande:

»Den av utskottet i detta betänkande förordade pappersbeskattningen kommer att drabba bland annat sådana tidskrifter, som avses i nämnda tre motioner. Ehuru det självfallet kan diskuteras, huruvida icke tidskrifter av nu angivet slag borde av olika skäl beskattas hårdare än vad som blir fallet genom pappersbeskattningen, anser utskottet sig likväl icke kunna tillråda, att en extra skatt vid sidan av pappersskatten uttages för ifrågavarande tidskrifter. De i förevarande motioner väckta förslagen — vilka framställts under andra förutsättningar än som nu äro för handen — avstyrkas därför av utskottet.»

I enlighet med utskottets hemställan lämnades motionerna av 1948 års riksdag utan åtgärd.

I de förevarande motionerna I: 26 och II: 25 har anförts bl. a., att pappersskatten i årets statsverksproposition beräknats till 50 milj. kr. Utan tvivel vore det önskvärt att pappersskatten gäve ett ännu större belopp och att skatten ytterligare inskränkte pappersförbrukningen. Detta skulle givetvis kunna nås genom en höjning av skatten över lag. En sådan utväg förefölle emellertid föga sympatisk. Däremot skulle det ej möta några betänkligheter att ytterligare beskatta den s. k. kolorerade veckopressen. Den illustrerade veckopressen, till vilken också skulle räknas åtskilliga tidningar som utkomme var fjortonde dag eller en gång i månaden, hade nått en utomordentlig spridning; man kunde räkna med att dylika tidskrifter till ett antal av bortåt 4 miljoner varje vecka översvämmade landet. Deras totala upplaga per år räknat kunde uppskattas till den oerhörda mängden av omkring 200 miljoner exemplar. En ytterligare beskattning genom in-

förande av skatt på kolorerad veckopress skulle leda till en minskning av pappersförbrukningen till förmån för andra nyttigare ändamål eller för export. Dessutom kunde statskassan räkna med ett visst tillskott. Beträffande frågan, på vilket sätt förströelsetidskrifterna skulle beskattas utöver gällande pappersskatt, syntes lämpligen samma ordning kunna införas som gällde för beskattning av biografbiljetter. Den föreslagna skatten skulle sålunda bli en slags nöjesskatt. Med utgångspunkt härifrån skulle beskattningen av den kolorerade veckopressen förslagsvis kunna utformas så, att skatten utginge med 20 procent, då lösnummerpriset på tidskriften uppginge till högst 30 öre per exemplar. Om priset vore högre borde skatten utgå med 20 procent på 30 öre och med 30 procent på återstoden. Skatten skulle enligt detta förslag bli 6 öre på en tidskrift som kostade 30 öre och 9 öre på en tidskrift som kostade 40 öre o. s. v. En beskattning av denna storlek skulle ge staten mellan 15 och 18 milj. kr. i inkomster per år, beroende på genomsnittspris och upplagestorlek. Om det genomsnittliga priset per lösnummer låge vid 35 öre kunde skattesumman beräknas till 15 milj. kr. Om lösnummerpriset i genomsnitt skulle vara 40 öre, kunde med en total upplaga på 200 milj. exemplar per år skatten beräknas ge 18 milj. kr. Den invändningen mot här skisserade förslag skulle kunna resas, att det vore svårt att skilja mellan förströelsetidskrifter och andra mera värdefulla tidskrifter. Denna anmärkning, som alltid skötes i förgrunden så snart skatt på den kolorerade veckopressen komme på tal, saknade fog. Det borde påpekas att vid den pappersransonering, som upphävdes för alla andra tidningar än de dagliga nyhetstidningarna och med dem jämförbara, måste en gradering av tidskrifter och tidningar företagas för papperstilldelningen. Det lyckades därvid i stort sett att rätt karakterisera en tidnings art. Undantag från den föreslagna beskattningen skulle naturligtvis göras för tidskrifter av vetenskaplig, religiös, kulturell, ekonomisk, politisk och facklig karaktär liksom tidningar av typen »Jordbrukarnas Föreningsblad», »Vi» och »Veckonytt». Beskattningen skulle med andra ord endast träffa den kolorerade veckopressen. När pappersskatten avvecklades vore det klokt om det funnes en beskattning av veckopressen, som kunde fortsätta i oförändrad eller skärpt form.

I en till bevillningsutskottet den 4 mars 1949 inkommen *skrift* har *Svenska tidningsutgivareföreningen* erinrat om att icke något av de initiativ, som tidigare tagits beträffande frågan om beskattning av periodiska skrifter, lett till annat resultat än att det varje gång konstaterats den principiella olämpligheten av att införa dylik skatt. Därvid hade från olika håll särskilt framförts betänkligheter ur tryckfrihetssynpunkt, och vidare hade konstaterats den tekniska omöjligheten i att genomföra skatten på ett rationellt och rättvist sätt. Skatten skulle huvudsakligen drabba de ekonomiskt svaga samhällsklasserna. Slutligen skulle statens vinst genom en dylik skatt icke uppgå till

mer än några få miljoner kronor, vilket belopp vore alltför ringa för att motivera en av flera skäl icke önskvärd form av beskattning.

Utskottet. I de likalydande motionerna I: 26 och II: 25 har hemställts om utredning av frågan om införande av skatt på sådana förströelsetidskrifter, som anses hänförliga till den s. k. kolorerade veckopressen. Enligt vad i motionerna anförts borde denna särskilda beskattning uttagas vid sidan av den vid 1948 års riksdag beslutade pappersskatten och fortbestå även efter det att pappersskatten avvecklats. En dylik särbeskattning skulle enligt motionärerna leda till en minskning i förbrukningen av papper som användes till tryckning av här ifrågavarande förströelsetidskrifter. I motionerna har vidare framhållits, att några större svårigheter icke borde föreligga att draga upp en gränslinje mellan dessa tidskrifter och de mera ideellt betonade tidskrifterna. Motionärerna ha ansett, att den nu föreslagna särbeskattningen skulle tillföra statsverket en inkomst av 15 à 18 miljoner kronor per år.

I likhet med 1948 års bevillningsutskott är utskottet av den uppfattningen, att en särskild beskattning av förströelsetidskrifter icke lämpligen bör genomföras så länge den nuvarande pappersbeskattningen består.

Emellertid förutsätter utskottet att, då Kungl. Maj:t framdeles upptager till övervägande frågan om avveckling av pappersbeskattningen, jämväl det i motionerna behandlade spörsmålet om införandet av en särskild beskattning av förströelsetidskrifter ägnas uppmärksamhet. I nu berörda avseende torde någon särskild skrivelse till Kungl. Maj:t icke vara erforderlig.

Med hänsyn härtill finner utskottet sig icke kunna tillstyrka bifall till förevarande motioner.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att de likalydande motionerna I: 26 av herrar Gustaf Elofsson och Karl Persson samt II: 25 av herr Johnsson i Skoglösa m. fl. icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 10 maj 1949.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Wahlmark, Ekman, Velander, Franzon*, Wehtje, Rosander, Petré, Einar Eriksson, Erik Gustaf Andersson och Niklasson; samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Sandberg, Jonsson i Skedsbygd, Orgård*, Kristensson i Osby, Sundström, Hagberg i Malmö, Nilsson i Kristinehamn, Persson i Svensköp och Bladh.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *Niklasson* och *Jonsson* i Skedsbygd.
